2e Jaargang, No. 7 Zaterdag 28 November 1908

DE TRIBUNE

Redactieadres: D. J. WIJNKOOP N. Prinsengracht 10 Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres: J. C. CETON, Wijttenbachstraat 13 Amsterdam.

VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 md. Buitenland 65 cent. Losse nummers 3 cent.

Onder Redactie van: J. C. CETON, W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

Advertentiën.
Per regel . . . . . 10 cent
Bij abonnement speciaal tarief.

INHOUD: Zenuwachtigheid. — Tegen het Algemeen Kiesrecht. — Een roekeloos bedrijf. — Keizer en Koningin. — Van den Vrouwenarbeid: Slot. — De Balkan-kwestie en het Czarisme. — Resultaat van heerschend Revisionisme — De Belgische Arbeiderspartij en de Kongokwestie. — Ekonomische Kroniek: Iets over Turkije — Feuilleton: De Krisis (slot).

Bericht.

Het volgend nummer van „De Tribune" zal bevatten: Antwoord aan Jhr. de Savornin Lohman en Mr. P. J. Troelstra door H. Gorter.

Zenuwachtigheid.

Er heerscht groote zenuwachtigheid in het revisionistisch kamp. Hoewel de gewone organisatorische weg is, dat het bestuur van een afdeeling vóórdat een partijgenoot op de groslijst voor een Kamerkandidatuur komt, den eventueelen kandidaat vraagt of hij de kandidatuur ook zal aanvaarden, heeft deze gewone weg partijgenoot Troelstra blijkbaar in de war gebracht. Zóó in de war, dat hij zijn opgewonden antwoord niet alleen eenvoudig aan het bessuur der afdeeling zond, maar tevens naar *Het Volk*, waarin het briefje natuurlijk direkt werd afgedrukt, alsof het Dagblad voor de Arbeiders-Partij niet een Partij-orgaan, maar Troelstra's correspondentie-blad was.

Dit zoomaar publiceeren van een huishoudelijken brief van Troelstra aan het bestuur der hem tot dusverre afvaardigende afdeeling was des te zonderlinger, daar de voornaamste Redakteur van *Het Volk*, Vliegen, nog den vorigen avond het Federatiebestuur te Amsterdam uitdrukkelijk waarschuwde, in het vervolg huishoudelijke berichten niet direkt te publiceeren. (Het gold toen berichten omtrent de Amsterdamsche Raadsfraktie, waarvan ook pg. Vliegen lid is) Dit toont dus duidelijk, dat ook de Redaktie van *Het Volk* in de war was, toen zij den volgenden avond tegen haar eigen wenken in, met huishoudelijke publicaties minder voorzichtig was.

Maar niet alleen in de publicatie ook in het onderschrift bleek de ongewone zenuwachtigheid van de Redaktie. In haar onderschriften kan de Redaktie anders nogal raak zijn. Maar thans was ze mis.

Troelstra is toch niet de eerste de beste. Als pg. Troelstra zenuwachtig wordt en een dergelijk dreigenden brief schrijft en publiceert, dan moet hij de toestand wel ernstig inzien. Als Troelstra voor zijn kandidatuur in III „een bepaalde voorwaarde" stelt, als hij van een „campagne" „onder leiding van bestuursleden" spreekt, als hij wil dat de afdeeling „uitdrukkelijk, duidelijk en in voldoende meerderheid" (hoe groot de meerderheid precies moest zijn vergat Tr. inderhaast zijn aanstaande herkiezers mede te deelen — zij hebben toch recht ook dit van hun afgevaardigde te weten!) die campagne niet billijkt, dan zal de zaak toch wel ernstig voor hem staan.

Neen, „haast" zich de Redaktie van HetVolk onder Tr's. brief te schrijven. Wij kunnen de partijgenooten, „buiten Amsterdam" natuurlijk, die van den ernst van het briefje van hun leider „mochten schrikken,gerust stellen". „Het klubje„Tribune"-menschen is een klein klubje". Als de afdeeling te kiezen heeft, „dan is de uitslag niet twijfelachtig". Troelstra's alarm was dus, volgens de Redaktie, een valsch alarm. Wij herinneren eraan dat valsch alarm bij de brandweer strafbaar is, maar nog niet in een demokratische Partij, helaas.

Intusschen moeten wij Troelstra in bescherming nemen tegen zijn.... beschermers. Als Troelstra alarm slaat tegen het Marxisme, dan is dat omdat het groeit. Partijgenoot Troelstra heeft reeds in Juli 1905 het groeiende plantje van het Marxisme probeeren te ontwortelen. En hij probeert het thans weer. Want het wortelt thans vaster dan toen. In Amsterdam, Rotterdam, Den Haag minstens heeft het Marxisme sinds dien vasten voet gekregen, en inderdaad behooren velen der ijverigste partijgenooten in Amsterdam III mede tot de ijverigste Marxisten. Als Troelstra dus alarm slaat tegen de hem afvaardigende afdeeling Amsterdam III, dan is dat omdat het Marxistische begrip daar sterk is toegenomen, en hij dat vreest.

Of nu „alarm slaan" in een demokratische Partij de *gewenschte* wijze is, om een meening te doen zegevieren? Maar Troelstra heeft de *ervaring* dat het kan lukken. Wellicht, wij hopen en gelooven het niet, maar wellicht werkt uw alarm zóó sterk, dat gij Amsterdam III, dat gij zelfs de Partij desorganiseert.

Maar één ding kunt gij niet: het Marxisme, dat internationaal is, in Amsterdam, in Holland terugdringen. Het Marxisme, d. i. de Internationale Sociaaldemokratie, groeit over u heen, doordat zijn aanhangers zonder geweld maar met vastheid, zonder kromme sprongen maar ook zonder ophouden het **blijven propageeren.**

Tegen het Algemeen Kiesrecht.

De beteekenis der Algemeene Beschouwingen over dit jaar, die uit een parlementair oogpunt belangrijker waren dan in andere jaren, zoowel omdat ze de eerste sinds het optreden van het nieuwe ministerie der conservatieve concentratie als omdat ze de laatste der wetgevende periode zijn, kan voor de arbeidersklasse worden saamgevat in één zin: ze demonstreerden de goed geformeerde slagorde van de overgroote meerderheid der bezittende klassen tegen het Algemeen Kiesrecht.

Geen grooter dwaling voor de arbeidersklasse en haar parlementaire vertegenwoordigers is mogelijk dan zich te laten bedotten door het politieke en parlementaire spel, de vorige week weer zooveel dagen lang in de Kamer gespeeld, als zou het gaan om pro-Kuyper of contra-Kuyper, om links of om rechts, om clericaal of anti-clericaal.

Heel dat parlementaire steekspel, de ernstige gezichten, waarmee de heeren elkaar „bestrijden," het dient nergens anders voor, dan om de werkelijkheid te verbergen, die is, dat de bezittende klassen een werkelijke democratiseering onzer staatsinstellingen niet willen.

„De coalitie staat muurvast," zoo begint een artikel in het officieele partijorgaan van de Liberale Unie, wier blanco politiek 't in 't begin van dit jaar zoo smadelijk heeft afgelegd. De rechtsche coalitie, beteekent dit, en Heemskerk heeft het in de Kamer herhaald, toen hij zich, „op weinig bemoedigende wijze," uitliet over het balletje, dat de vrijzinnig-democratische millionair en professor Drucker had opgeworpen omtrent een „gewijzigde partijformatie" d.w.z. een partij-formatie van conservatieven tegenover „vooruitstrevenden" van allerlei gading, zooals men die „in elke vereeniging" aantreft en die, volgens die heeren, beantwoordt aan de „natuurlijke" maatschappelijke verhoudingen. Jammer maar voor de heeren, dat de Staat geen vereenigingetje is, maar het machtsinstrument der bezittende klassen, die zich den drommel bekommeren om wat de natuurlijke verhoudingen eischen maar des te meer om het behoud van de tegenwoordige maatschappelijke. „De rechterzijde, de rechtsche coalitie," aldus Theodorus Heemskerk, behoort steeds een eenheid te blijven, ook ingeval soms mettertijd eens een gemengd Kabinet zou optreden. Meeningsverschil als tijdens den strijd over de kieswet–Tak de rechterzijde verscheurde, behoort nimmer terug te keeren!! De rechtsche coalitie hecht tegenover het A. K., het in dit opzicht eens, wat haar ook overigens moge verdeelen, dat zuiver doorgevoerd A. K. voor alle regeerings- en bestuurslichamen, niet in het belang is der groote en kleine bezitters, die zij vertegenwoordigt. En alsof deze afkeer, deze negatie nog geen bindmiddel was, sterk genoeg om de coalitie bij elkaar te houden, zoolang geen storm door het land vaart, die uit een groote beweging der proletariërs ontstaat, bezit zij nog als gemeenschappelijk eigendom: de overtuiging, dat geestelijk tegen den voortgang der arbeidersbeweging en haar ideeën en idealen slechts de godsdienst, het clericale onderwijs, de verdomming van het opkomend geslacht, zoo iets, nog 't een en ander vermag.

Lohman, de beste en meest vèr-ziende burgerlijke politicus, dien wij op 't oogenblik in ons land hebben, zei het tegen de liberalen, die bazelden over practische politiek, op welk gebied immers geen onderscheid bestaat tusschen rechts en links: Meent gij wellicht, dat uw liberale ideën en uw „neutraal" onderwijs een dam zijn tegen de revolutie? Lohman kijkt eenvoudig wat verder, dan zijn neus lang is, hij ziet niet enkel naar de politieke verhoudingen en de nog zoo geringe kracht der arbeidersbeweging in ons kleine land, hij ziet over de grenzen, de Europeesche arbeidersbeweging en de Europeesche Revolutie en... dan vertoont zich hem het gevaar voor de bezittende klassen in zijn vollen omvang. Dit heeft steeds, ook in ons land, de kracht uitgemaakt der consequente conservatieve politici, van den aanvang af, toen de Revolutie weer dreigend werd in Europa en de anti-revolutionaire partij werd geboren. Dit maakte de kracht uit van een Groen van Prinsterer, een Da Costa, kortom van allen, die de clericale partijen hier te lande hebben gesticht en opgebouwd, dat zij niet, als de liberalen van alle schakeering, slechts keken naar het tegenwoordige en het binnenlandsche, dat zij geen kortzichtige, maar vèr-ziende politici waren, die hun kracht trokken uit de Europeesche Contra-Revolutie, wijl zij naar Europa zagen. Het kortzichtige en verdeelde liberalisme vermocht slechts, zoolang door een uiterst beperkt kiesrecht, de „Middelklasse" *alleen* het „wettelijke volk" (pays légal) was, kunstmatig dus, het overwicht te behouden. De kiesrechtuitbreidingen van 1887 en 1897, waardoor de kleine burgerij, de boeren en een deel

der arbeidersklasse het kiesrecht in handen kregen, gaven het clericalisme, de rechterzijde, de breede basis, die het noodig had om zich in zijn volle kracht te ontplooien. Kuyper slaagde erin, het liberalisme nog weer eens ter zegepraal te voeren, dank zij een samenloop van omstandigheden, voor een deel onafhankelijk van zijn wil, dank zij ook de verkeerde taktiek der sociaaldemocratie in 1905. Maar, de Standaard kon het dezer dagen triomfantelijk constateeren, de kunstmatige eenheid der liberale groepjes is sinds 1905 weer verdwenen. „Het blanco is weg, de eenheid is weg. De antithesen van allerlei aard, die tusschen die groepen bestaan, zijn weer duidelijk naar voren getreden."

Een periode van conservatieve concentratie, van conservatief-clericalisme vangt aan en de sociaaldemocratie behoort, evenals de staatslieden der rechterzijde, evenals de bourgeoisie, toen zij nog revolutionair was, het oog te richten ook naar het Buitenland, te bedenken, dat zij, zwak als nationale, sterk is als internationale beweging. v. R.

Een roekeloos bedrijf.

Er wordt op 't oogenblik in onze partij een roekeloos spel gespeeld. Sinds eenige weken was er in in „Het Volk" al te bespeuren dat er iets broeide tegen de „Marxisten". Gecommentarieërde berichten over verliezen bij gemeenteraadsverkiezingen, tendencieuze verslagen van de * correspondent van vergaderingen van Zuid-Holl. Zuider Kwartier en de bekende artikelen van Troelstra schenen er op berekend, de partijgenooten te brengen in een bepaalde stemming, door de revisionistische leiders noodig geacht om hunne bijzondere bedoelingen ten opzichte van de „Marxisten" te verwezenlijken. De daden hebben dan ook niet lang op zich laten wachten. Eerst kwam 't colportageverbod, en na 't zakelijk verweer daartegen de campagne om zich te ontdoen van die elementen, die de brutaliteit bezitten ten opzichte van de tactiek der partij en ook ten opzichte der soc. democratie zelve, er een andere meening op na te houden dan de huidige leiders der partij. 't Artikel van Spiekman onthulde 't doel van 't kabaal: de „Tribune"menschen moeten er uit! En ons partijblad „Het Volk", wiens hoofdredacteur, in deze kwestie vooral, als „Scharfmacher" optreedt, bevatte reeds een redactioneel artikel, waarin de partij op de meest roekelooze manier wordt opgezweept en opgehitst om ons er uit te gooien In 't artikel „Abnormaal" wordt niet alleen 't schandelijke colportageverbod, dat tegen onze beginselen vloekt, met huid en haar verdedigd, maar ook wordt met behulp van citaten uit *verschillende* nummers van de „Tribune" de indruk gevestigd, alsof al die uitlatingen voorkomen in die ééne „Tribune", welke de Rotterdamsche Federatiebestuurders tot 't beruchte verbod inspireerde, om aldus den partijgenooten te bewijzen, dat ons blad nergens anders voor dient dan om vooraan staande partijgenooten af te kammen. Men leze in 't Kamerverslag Troelstra's woorden: dat wij ook aan de tegenstanders eerlijkheid en goede trouw verschuldigd zijn, en men vrage zich af waarom de „Marxisten" die toch ook als tegenstanders worden beschouwd, niet in deze gunsten mogen deelen.

Wij zijn 't dan ook met Spiekman c.s. eens dat 't zoo niet langer mag. Voor ons is echter de oplossing niet een scheuring die de arbeidersbeweging voor jaren zal verlammen, maar wel een optreden der partijgenooten tegen die partijgenooten en partijfunctionarissen die van hun positie en invloed tegenover ons misbruik maken. Wij vragen van de partij, dat zij ons recht erkenne en waarborge, om een oordeel te vellen over de houding van soc. kamer- en gemeenteraadsleden en andere functionarissen zoodat herhaling van de campagne, zooals die op 't oogenblik door Vliegen, Spiekman c.s. tegen ons gevoerd wordt, onmogelijk zij. Wij eischen van de partij, dat, nu zij de weg der Intern. Soc. Democratie verlaten heeft, wij voor de oude taktiek van onverzoenlijke klassenstrijd mogen propageeren, zonder dat 't ons onmogelijk wordt gemaakt, zooals men 't v. Ravesteijn als redacteur van „De Voorwaarts" heeft gedaan.

Alle partijgenooten zullen 't eens zijn, dat de toestand onhoudbaar geworden is. In de plaats van de oude tactiek der soc. democraten, herleeft in ons partijorgaan de oude tactiek van Coltof en Domela. Maar zoomin ze Domela Nieuwenhuis op den duur heeft kunnen helpen, zal ze 't Vliegen of Spiekman doen. Als 't op die manier moet gaan dan kunnen de revisionisten overwinning na overwinning behalen, maar dan gaat de partij onder, zooals de oude Soc. Dem. Bond ten onder is gegaan. Daarvoor te waken is de plicht der partijgenooten. Ziet naar Frankrijk waar de revisionistische blocpolitiek en 't Millerandisme duizenden arbeiders naar de anarchisten heeft toegejaagd. Ook in ons land zijn dergelijke kenteekenen waar te nemen. De verkiezingen voor 't scheidsgerecht der gemeentewerklieden bracht een meerderheid voor de anarchisten. Een nieuwe revisionistische overwinning zal de werklieden, die tot dusver van ons vandaan bleven, nog verder van de weg brengen.

Wij kunnen dan ook niet beter handelen in 't belang onzer partij en der gansche arbeidersbeweging, dan door pal te blijven staan voor onze rechten en de beginselen en tactiek der Internationale. Gaat de partij tenslotte mêe met 't drijven der leiders en worden de „Tribune"-menschen eruit gezet, dan is de weg naar 't Millerandisme wel vrij gekomen in de Partij, maar dan zullen de „Marxisten" toch buiten de partij tegen die heillooze politiek hun waarschuwende stem moeten laten hooren. Of 't zoover komen moet ligt geheel aan de groote massa der partijgenooten. Laten zij hun afkeuring uitspreken over 't roekeloos spel, dat enkele leiders met onze partij spelen. Nog één keer, partijgenooten, vertrouwen we op uwe liefde voor de partij, voor de arbeidersbeweging en de oude tactiek van onverzoenlijke klassenstrijd die alleen in staat is partij en arbeidersbeweging tot bloei te brengen. L. W.

Keizer en Koningin.

„Het Vaderland" bracht kort geleden (11 November) onder bovenstaanden titel onthullingen, naar het heette uit nagelaten papieren van een overleden diplomaat, waardoor een tipje werd opgelicht van den sluier, waarachter ook de Nederlandsche diplomatie, en zij niet 't minst, gelijk zelfs onze groote burgerlijke pers toegeeft, haar handelen en niet-handelen zoo zorgvuldig verbergt.

Gemeenlijk nu verschuilt zich achter de gewichtige en geheimzinnige mombakkessen onzer diplomaten niets, of althans niets, dat de groote massa van het Nederlandsche volk zou kunnen raken. Voor zoover de Nederlandsche diplomatie de economische belangen der bourgeoisie bij vreemde regeeringen heeft waar te nemen — wij laten geheel daar of zij dit werk naar behooren verricht en of niet, waarvoor onze kamerfractie meestal een lans breekt, dit werk veel beter door consulaire ambtenaren zou kunnen worden verricht — heeft de arbeidersklasse en het grootste deel des volks bij de verrichtingen der diplomatie slechts een zeer indirect belang; voor zoover zij zich bezig houdt met de zoogenaamde hoogere politiek, de verhouding der regeeringen onderling, meestal absoluut geen. Er kunnen zich echter gevallen voordoen, waarbij de verrichtingen of verzuimenissen onzer diplomatie en van ons ministerie van buitenlandsche zaken, dat dan toch in ieder geval ook door de arbeidersklasse van Nederland wordt onderhouden, van het allergrootste gewicht worden voor heel het volk, daar waar het levensbelangen van het geheele land raakt.

De onthullingen van „Het Vaderland" nu schijnen ons te wijzen op een geval, dat ook voor de Nederlandsche arbeidersklasse hoogstwaarschijnlijk van 't grootste gewicht is. Wij hadden verwacht, dat bij de bespreking der begrooting voor Buitenlandsche Zaken de mededeelingen van het genoemde blad en *hetgeen daarna in de binnenlandsche en buitenlandsche pers is gepubliceerd* onze kamerfractie aanleiding zouden hebben gegeven, klare en zakelijke inlichtingen te vragen omtrent eenige bepaalde en zeer gewichtige punten. De kamerfractie heeft dat blijkbaar niet noodig geacht; zij heeft het althans niet gedaan. Eenige burgerlijke afgevaardigden hebben weliswaar de betreffende onthullingen aangeroerd, doch zij hebben dit gedaan op een manier, niet geschikt om een antwoord uit te lokken van den blijkbaar handigen diplomaat, die nu aan het hoofd van het departement staat. Een afgevaardigde, een ex-diplomaat, die zich blijkbaar nog meer lid van dit gilde dan volksvertegenwoordiger gevoelt, vond zelfs deze en een andere aangelegenheid, schoone gelegenheden om zijn afkeuring uit te spreken over eenige bladen, die zich aan de geheimdoenerij van de diplomatieke auguren niet geliefden te storen. Zoo is de zaak dan gesmoord, tenzij alsnog een interpellatie den minister dwingt tot een duidelijk antwoord. Des te meer lijkt ons dit noodig en gewenscht, daar er, blijkens de onthullingen in „Het Vaderland" sterke vermoedens bestaan voor de mogelijkheid, dat ook hier te lande het onverantwoordelijke hoofd van het uitvoerend gezag, alias de koningin, zich gemengd heeft in de verhouding van Nederland tot omliggende staten, zonder dat de verantwoordelijke minister en, nog veel minder het Parlement er iets van af wist. Is dit inderdaad geschied, dan zou daarin reeds een voldoende aanleiding liggen voor een interpellatie van sociaaldemokratische zijde. Immers: wij zouden dan hier in het klein een herhaling hebben van eenzelfde geval, als dat, hetwelk pas in Duitschland zulk een sensatie heeft gewekt. Indien het aangetoond kan worden, dat Wilhelmina briefwisseling heeft gehouden met vreemde staatshoofden over aangelegenheden, die de veiligheid en de toekomst van ons land betreffen, zonder contraseign of medeweten van den verantwoordelijken minister, dan zou hier ten ergste tegen den geest van onze staatsinstellingen, maar ook tegen het belang van het Nederlandsche volk zijn gehandeld.

En niet minder zou dit het geval zijn, wanneer verantwoordelijke ministers de volksvertegenwoordiging geen mededeeling hebben gedaan betreffende mededeelingen van buitenlandsche staatshoofden of communicaties van vreemde regeeringen, die de veiligheid, ja het bestaan van den Nederlandschen Staat en het Nederlandsche volk ten nauwste raken.

De Nederlandsche bourgeoisie moge te laksch en te lafhartig zijn, om, in een geval als dit, waar het er om gaat achter het constitutioneele masker de werkelijkheid te doorgronden, haar plicht te doen. Des te meer rust op de schouders der arbeidersvertegenwoordigers de taak, dat masker zoo mogelijk op te lichten.

v. R

Van den Vrouwenarbeid.

II.

In de juist verschenen November-aflevering van „De Nieuwe Tijd" zegt Spiekman in het eerste deel van een artikel over de kwestie van den Vrouwenarbeid, op bladz. 762, „zoozeer als wij zijn voor de vrijheid van arbeid voor de vrouw op elk gebied in de maatschappij, zoozeer toch is van hoogere beteekenis dan die „vrijheid van arbeid" voor ons: het belang der arbeidende klasse in haar geheel!"

Maar wat blijkt uit den verderen inhoud van genoemd artikel, dat Spiekman, met „het belang der arbeidende klasse in haar geheel" in de eerste plaats, zoo niet uitsluitend het oog heeft op het ten koste van alles bevrijden van wat die klasse op dit oogenblik dulden en lijden moet onder het verdwijnen der oude vormen, terwijl de kracht om de nieuwe vormen te bemachtigen, nog niet in voldoende mate aanwezig is. In plaats van nu met de voor ons, sociaaldemocraten aangewezen middelen, den groei te bevorderen van die kracht, die noodig is om de nieuwe vormen te veroveren, is Sp.'s conclusie, en is de conclusie van allen die verzuimen rekening te houden met het revolutionaire karakter der arbeidersbeweging: we moeten terug naar het gezinsleven van vroeger, want zegt Sp. „de liefde voor het gezinsleven wortelt diep in het beste deel der arbeidersklasse, wortelt diep vooral bij de vrouwen"

Wanneer dit laatste waar is, n.l. dat de liefde naar het gezinsleven in dien zin dat het de gehuwde vrouw niet geoorloofd zou zijn deel te nemen aan den industrieelen arbeid of den loonarbeid buitenshuis (Spiekman wil trouwens de *vrije beroepen*: onderwijs, bureau-werk enz. daar niet onder begrijpen) vooral diep wortelt bij de *vrouwen* en ik neem aan dat dit zoo is, dan moet daarin voor ons nog geen reden liggen, om die liefde aan te moedigen, maar moeten wij integendeel begrijpen, dat zooals wij trouwens weten — de bewustwording van wat de maatschappij bergt in haar schoot voor heel de menschheid, bij de vrouw op dit oogenblik nog minder ver gevorderd is dan bij den man. Het moet ons dus een spoorslag zijn, om onze propaganda onder de vrouwen te verdubbelen.

Om nog even een bewijs voor wat ik betoogen wil, te ontleenen aan het reeds genoemde artikel van Sp., op bladz. 769 haalt hij een redactioneel artikeltje van de Proletarische Vrouw van 1 Maart 1908 aan, waarin gewezen wordt op de vele bezigheden die vroeger en *nu niet meer* in de gezinnen werden verricht. De redactie gaat voort en zegt: „Kousen worden dikwijls niet meer zelf gebreid... De confectiearbeid levert afgewerkte kleedingstukken, b.v. rok of blouse... Straks komt de coöperatieve keuken, dan wasscherij in 't groot..." Sp. neemt dat hoogst kwalijk, ziet er onkunde omtrent werkelijke toestanden in. Hoe kan in onze industrie-streken in afzienbaren tijd sprake zijn van de coöperatieve keuken, de wasscherij in 't groot, zegt hij. Het is hier niet de geschikte gelegenheid — daarvoor zouden afzonderlijke artikeltjes noodig zijn, om die kwestie van coöperatief koken en wasschen uit te werken, maar mij dunkt, ik durf Spiekman c. s. de verzekering geven, dat wanneer de proletarische vrouwenbeweging, nu in ons land nog pas in eerste opkomst, gelegenheid heeft gehad wat meer propagandistische krachten te kweeken dan waarover zij nu nog beschikt en er worden bij ons propaganda tochten van eenige achtereenvolgende dagen ondernomen, zooals wij daar het voorbeeld van kennen o. a. in Duitschland, het niet zoo heel lang zal duren, of de huismoeders in de industrie-streken beginnen het oor te leenen aan onze raadgevingen en inlichtingen op gebied van huis- en *gezins*verzorging.

Ik onderstreep *gezin*. Want geen onzer denkt er aan de

Feuilleton.

De Krisis.

SAKS TEGEN TREUB,

door H. GORTER.

III.

In zijn derde hoofdstuk gaat Saks nu nog op eenige bijzonderheden van deze krisis in. Veel leerzaams vinden wij ook hier.

Wij zagen dat het overgangs-tijdperk in den productiekringloop, van hooge productie tot lage, „krisis" genoemd wordt als er heftig of lang overrijkelijk is geproduceerd, „depressie" als dit korter of minder hevig is geschied. De spanning van de productiekrachten tot den hoogsten graad gaat gepaard met overspannen speculatie, de eene helpt de andere. Overproductie roept overspeculatie in 't leven en omgekeerd. Bij een „krisis" komt dus licht een speculatiekrisis: daling van koersen waarin eerst heftig gespeculeerd is, daarna, als „het vertrouwen" algemeen geschokt is, een algemeene groote geldkrisis.

Hoe is nu het verband dezer verschijnselen geweest met de productiekrisis die wij beleven? Dat gaat onze vriend nu nog eens specialer onderzoeken.

De indexcijfers hebben ons reeds getoond, dat de credietkrisis geen oorzaak van de produktiekrisis kan zijn geweest. Want een flinke prijsdaling ging reeds verscheidene maanden aan de „uitbarsting" vooraf, de produktie was dus blijkbaar al aan het verslappen, er was blijkbaar al te veel waar op de markt vóór dat het krediet zijn groote schok kreeg.

Maar dat blijkt ook nog uit andere dingen:

Het disconto aan de groote Europeesche banken was vóór de beurskrisis zeer hoog, na haar wordt het verlaagd. [1]) En de geldmarkt is binnen korten tijd, nà Maart, reeds weer zoover in orde, dat men hoopvol den herfst meende in te kunnen gaan. Omzichtigheid, zoo redeneerde men, was nog geboden, maar het grootste gevaar scheen geweken, zelfs nog in October.

Daar volgt in dezelfde maand de groote instorting in New-York van het bank- en handelskrediet. Ieder zoekt zich van zooveel mogelijk goud, banknoten en dergelijke te verzekeren en houdt deze vast. De krisis verspreidt zich van Amerika over de geheele wereld.

Het algemeene beeld van de geldmarkt over 1907 is dus: Heftige spekulatie tot Maart, in Maart spekulatiekrisis, daarna herstel van de geldmarkt, in Oktober algemeene kredietkrisis.

Als dus, zoo redeneert Saks terecht, de geldkrisis de oorzaak ware van de produktiekrisis, dan moest de bloei der produktie van vóór Maart, toen nà Maart de geldmarkt gezonder werd, voortgaan. Want na Maart was de geldmarkt aanmerkelijk beter.

En wat zien wij, nu er belangrijke gegevens in de jaarverslagen der industrie over 1907 vóór ons liggen? Dat er geen voortgang van bloei, maar begin van achteruitgang was. Dat de produktiekrisis toen reeds aan den gang was. Ondanks dat de spekulatiekrisis van Maart geen blijvende nadeelige gevolgen had op de geldmarkt, en, integendeel, die markt scheen gezuiverd te hebben, toch achteruitgang in de industrie.

Een reeks van bewijzen haalt onze partijgenoot daarvoor aan. In het begin, zegt hij, was het moeielijker de waarheid

1) Wat disconto is, is voor eenigen tijd door de Wolff in dit blad uiteengezet.

natuurlijke samenvoeging van man en vrouw en het zich daaruit ontwikkelend gezin te verwerpen. Alleen wat de winst is der eeuwen willen wij niet prijs geven, ook niet ter wille van de moeilijkheden van het heden. En wel daarom niet, omdat die moeilijkheden er niet door opgelost zouden worden en het eenige wat bereikt werd, zou wezen een langer uitstel van de *aanpassing* van de *werkelijkheid* aan de *mogelijkheid* De techniek (de mogelijkheid, de wijze van voortbrengen) laat reeds nu toe dat er voortdurend ruimschoots genoeg is voor alle menschen, maar het vasthouden aan den verouderden vorm van het kapitalisme is oorzaak dat wij van die mogelijkheid nog geen gebruik kunnen maken. Zullen *wij*, die de omwenteling moeten tot stand brengen, wij die door ons vastbesloten, wilskrachtig opdringen de bourgeoisie moeten dwingen afstand te doen van haar winst-systeem, nu gaan zeggen: ja maar, de liefde voor het kapitalistisch leven wortelt zoo diep in de bourgeoisie! Neen, niet waar. Die liefde hebben wij niet te sparen, omdat wij beters te brengen hebben.

* * *

Juist dat, is de groote kwestie. Omdat er door zoovelen onder de partijgenooten niet genoeg rekening gehouden wordt met wat door de sociale revolutie aan heerlijkheid van leven zal worden verkregen, is er een hinken op twee gedachten, is er een zucht om wat op te knappen aan het oude in plaats van het nieuw ontstane, het glorierijke wat ons verbeidt, aan te vatten.

En ten aanzien van de kwestie waar het hier omgaat, is dat hinken op twee gedachten, dat hangen aan het oude wel zeer bijzonder groot. Waarom? Omdat er *twee* geweldig-vastgewortelde tradities (overgeleverde vormen, gewoonten en gevoelens) mee gemoeid zijn — 1e. die van het kapitalisme, van het klassen-leven, maar daar zijn wij, sociaal-democraten, 't kapitalisme als geheel genomen, nu wel over heen. Maar 2e. is daar uit, door en in het kapitalisme machtiger en machtiger geworden, echter reeds van uit de allereerste vormen van bezit ontsproten een iets nog vaster geworteld in het denken en handelen der menschen dan heel het kapitalisme zelf. Zeer natuurlijk want het is ouder dan dit. Het had al vat op de menschen in den voor-kapitalistischen tijd; het ontstond op het moment dat de mensch ophield te leven van wat de aardbodem hem kant en klaar bood, het dagteekent vanaf den eersten akker, den eersten veestapel, het eerste product dat overschot het na eigen gebruik. Ik bedoel de neiging, de behoefte om *bezit* niet te doen ophouden met zich-zelf, maar het te laten voortduren in de voortzetting van zich-zelf, m.a w. bezit over te laten gaan op zijn nakomelingen Dat oer-oude egoisme heeft den oorspronkelijken gemeenschapszin eeuwen en eeuwen lang verjaagd maar zal door het socialisme daartoe gedwongen, op zijn beurt het veld ruimen aan den gemeenschapszin. De teekenen daarvan nemen wij waar in de groeiende solidariteit der arbeiders. De teekenen daarvan nemen wij ook waar in de groeiende solidariteit der geslachten, man en vrouw. Maar het bezits-egoisme heeft op den toestand tusschen mannen en vrouwen een zeer diep-inwerkenden invloed geoefend, die te moeielijker te boven te komen is, wijl hij samenhangt met de hevige natuurdrift der voortplanting, maar vooral wijl die natuurdrift evenals elke onderlinge verhouding der menschen onder het kapitalisme *ontaard* is en de ontaarding dezer natuurdrift moeielijker nog dan die der overige onderlinge mensch-verhoudingen aan te toonen valt, wijl op het punt der geslachts-verhoudingen aan een der geslachten, veel meer nog dan aan het andere, aan de vrouwen n.l. tot voor korten tijd in zeer hooge mate, een zekere geheimzinnigheid, een onwetenheid, een onbevoegdheid tot oordeelen is opgedrongen.

De uit die omstandigheden voortgesproten misbruiken en verkeerde verhoudingen nu spelen mede een rol in de kwestie van den vrouwenarbeid. Het terug willen naar den ouden gezinsvorm is daar een uitvloeisel van. Niet genoeg staat aan vele partijgenooten, niet levendig genoeg staat hun het beeld voor oogen van den man en de vrouw der toekomst, die zullen zijn in de eerste plaats beiden, *hij* of *zij* de *mensch* die *heeft leeren kennen vanaf zijn jeugd* het „hoe en waardoor der dingen," heeft leeren waardeeren als hoogste levensuiting het begrijpen van wat hij geniet (ook het *begrijpen* dus *van het sexueele leven.*) I aardoor blijft in hun gedachten de in zooveel opzichten ontaarde zinnelijkheid van het leven van nu veel te groote beteekenis houden en kunnen zij niet met het volle vertrouwen, dat, zoo het allen partijgenooten eigen was, ons tot een onverzettelijke macht zou maken, ons een onoverwinlijk overwicht op de bourgeoisie zou geven, de oude vormen aan het natuurlijk ontledingsproces overlaten en de nieuwe vormen aanvaarden met hun ganschen wil en met dien zelfden wil afdwingen aan de bourgeoisie.

M. M.

De Balkan-kwestie en het Czarisme.

De ergste vijand van het nieuwe Turkye is ongetwijfeld het Rusland van den Czaar. Evenals Japan Rusland teruggedrongen heeft van het strand van den Stillen Oceaan, zoo dreigt een sterk Turkye het voorgoed uit den Balkan te verdrijven. Als Turkye eenmaal op demokratische grondslag is gevestigd, dan zal het het middenpunt van de politieke tendenzen van den Kaukasus — en niet enkel van die van de Mohammedaansche bevolking worden. Door denzelfden godsdienst met Perzië verbonden, kan Turkye Rusland ook daaruit verdrijven en de Midden-Aziatische bezittingen van Rusland ernstig bedreigen. Er is daarom geen hak te bedenken, of de Petersburgsche Regeering is bereid dezen aan het nieuwe Turkye toe te brengen. De halve goedkeuring, die Ruslands Minister van Buitenlandsche Zaken Iswolsky tot de annexatie van Bosnië en Herzegowina door Oostenrijks Minister von Aehrenthal gaf, was ongetwijfeld berekend op de voordeelen, die voor Rusland uit de verwarring op den Balkan konden ontstaan. De vredelievende bijlegging van de jongste konflikten beteekende toenadering tusschen Bulgarije en Oostenrijk en versterking van Turkye, d. w. z. volledige ondergang van Ruslands politieke invloed op den Balkan. De onderlinge overeenkomsten van de direkt belanghebbende Staten te verhinderen, de aanspraken en de veroveringslust van de Europeesche Staten te wekken, ze tegen elkander uit te spelen en hierbij een stuk van den geschoten beer voor zich op te eischen — dat is tegenwoordig de direkte taak van de Russische diplomatie.

De nieuwste buitenlandsche politiek van de Regeering van den Czaar, die op geen enkele grootere „idee" berust, kan parasitair opportunisme worden genoemd; deze politiek wordt n.l. hoofdzakelijk gevoed door den wedstrijd tusschen Duitschland en Engeland en parasiteert op de imperialistische politiek van de kapitalistische Regeeringen; deze politiek weet het bondgenootschap met Frankrijk te vereenigen met „vriendschap" tegen Duitschland, geheime afspraken met Von Aehrenthal met officiëele beraadslagingen met Frankrijks Minister van Buitenlandsche Zaken, Pichon. Alle reten en spleten van de internationale politiek te benutten, zonder in de klem te raken — dat is de „missie", waartoe de Russische diplomatie dank zij haar politieke zwakheid is veroordeeld. Maar zal deze taktiek ook maar schijnbaar eenig succes hebben, dan seen, zij het ook tijdelijke, financiëele afhankelijkheid van die Regeeringen noodzakelijk, in wier hand de beste troeven zijn. Intusschen zijn de gebeurtenissen in den Balkan uitgebroken in een tijd, toen de onderhandelingen over een nieuwe leening van anderhalf milliard (1500 millioen) in vollen gang waren. De ekonomische en politieke voorwaarden zijn voor de nieuwe leening hoogst ongunstig. De Russische oogst is dit jaar beneden het gemiddelde, en in vele Gouvernementen heel slecht. De handels-balans van de eerste maand van dit jaar wijst op een sterke vermindering; de uitvoer is zelfs in vergelijking met de oorlogsjaren en met den tijd van de „binnenlandsche onlusten" scherp gedaald. Het lijdt geen twijfel, of de Europeesche Beurs heeft de studenten-onlusten, die zij als een zeer verontrustend teeken heeft leeren beschouwen, van haar bijzonder standpunt gewaardeerd. De onderhandelingen omtrent de leening nl., die onder aktief deelnemen van Russische bankiers worden gevoerd worden onbepaald uitgesteld. De Beurs te Moskou verklaart haar eigen buitengewoon gedrukte stemming juist daardoor, dat zij heelemaal niet weet, waar wanneer en hoe de nieuwe buitenlandsche leening tot stand zal komen. Maar om in de Balkan-aangelegenheden de vrije hand te hebben, is vooral klinkende munt noodig. Hier is op het oogenblik de Achilleshiel, de gevoelige plek van de Russische diplomatie! Engeland, aan wiens buitenlandsche politiek Frankrijk ook de zijne aanpast, probeert Rusland tegen Oostenrijk en Duitschland uit te spelen; het heeft echter geen reden, het Czarisme op den Balkan tegen de Britsche belangen in te versterken. Het is daarom wel niet te verwachten, dat Engeland ermee akkoord gaat, de enorme leening *voor* de konferentie, d. w. z. *voor* de beslissende oplossing van de jongste komplikaties in het Europeesche Oosten, tot stand te doen komen. Het zou daarmede alleen akkoord kunnen gaan, als het eerst de diplomatie van den Czaar aan handen en voeten gebonden had en met den Czaristischen invloed reeds bij voorbaat ten gunste van zijn eigen invloed had opgeruimd.

. . . . . .

Te zelfder tijd, dat Iswolsky in Europa de knooppunten van zijn diplomatische intrige spint, maakt de Kozakken-overste Liachof, die samen met hem het werk doet, zich in Azië gereed, de diplomatische knopen met het zwaard door te hakken. Onder het alarm van den Balkangebeurtenissen, onder het patriottische gehuil, de chauvinistische en imperialistische *Hetze* van de Russische, burgerlijke pers, vooral van de Kadetten, de zgn. burgerlijk-demokraten, maakt het Czarisme zich ten twe den male op, om het revolutionaire Perzië de knie op de borst te zetten. En dit geschiedt niet enkel onder de stilzwijgende goedkeuring van Europa, maar zelfs met het aktieve deelnemen van het „liberale" Engeland.

De voornaamste plicht van de Socialistische arbeiders van Rusland is de strijd tegen de ook hier te voorschijn komende beulenrol van de Czaren-Regeering en van de burgerlijke partijen, die den Czaar moreel steunen. Weg uit Tebris, den grooten revolutionairen stad van Perzië! Deze leuze zal in iedere fabriek, in iederen kring van Russische arbeiders klinken, om daarna voor het gansche land, voor de gansche wereld van de Doema-tribune af weerklank te vinden. Weg van den Balkan! Het Czarisme heeft niets in Konstantinopel, de Zwarte-Zeevloot niets in de Zee van Marmora (doortocht naar de Middellandsche Zee) en in de Middellandsche Zee te maken. Hoe de verhoudingen van de Balkan-volken ook mogen worden, beter en gezonder zullen ze worden zonder de inmenging van het Czarisme met zijn duivelsche provokaties en zijn roofzuchtige intriges. Zoo zal de stem van het Socialistisch Proletariaat in de atmosfeer van het reaktionaire Rusland klinken, een atmosfeer die door de burgerlijke partijen met de onwelriekende geuren van chauvinisme en vuilste oogendienarij is vervuld.

TROTZKY.

Resultaat van heerschend Revisionisme.

Boven de klassen staat de mensch.
De revisionisten.
Boven klassen en mensch staat God.
De blijde dominees.

Nog weet de massa in en buiten onze partij niet wat 't beteekent dat de klasseorganisatie in Nederland niet staat in meerderheid op internationaal standpunt. Nog beseft de massa der georganiseerden in Nederland niet wat 't beteekent als door de partijvoormannen telkens en telkens worden verloochend de wetenschappelijke grondslagen van 't socialisme in den strijd tegen het kapitalisme.

Het kapitalisme gaat voort, baant zich nieuwe wegen, versterkt zijn macht, laat duizenden en duizenden arbeiders verrekken van armoede als voor zijn klasse geen winst kan worden gemaakt. Alle organen der bourgeoisie zijn er op ingericht hare macht en aanzien te vergrooten, te bevestigen en te behouden, elke positie van de haar vijandige arbeidersklasse tracht zij soms met succes met geweld te vernietigen en tusschen deze verscherpende strijd van bourgeoisie en proletariaat ziet men de revisionisten zich krampachtig vasthouden aan den schijn der burgelijke klasse, en met hun moraal van den mensch boven de klasse het revolutionair klasseverzet in de harten der arbeiders verdooven.

Ver verwijderd gehouden van den internationalen strijdkreet van 't proletariaat, van de meesleepende klanken van strijd tegen de bourgeoisie, zien de arbeiders niet de hooge vlammen van 't socialistisch proletariaat hooger en hooger oplaaien, voelen zij niet de begeestering over hen komen voor de strijd hunner klassegenooten in alle landen, wordt hun geest verknoeid met allerlei appartigheidjes van onze klein-burgelijke omgeving, waarin alles zoo vol schijnwerkelijkheid is, zonder eenig waarachtig temperament voor 't groote doel der sociaal-demokratie.

Onsamenhangende *klanken* vernemen de naar verlossing uitziende arbeiders en tegen deze afdwaling van 't internationaal standpunt zullen wij ons ten krachtigste verzetten en willen wij met verdubbelde kracht het geestelijke zwaard hanteeren om nieuwe, frissche strijders voor 't socialisme te vormen en om uit de hersenen van de aan sensatie verslaafde massa te verjagen de nevelen van 't revisionisme. Wij willen breken de kracht der burgelijke mystiek, die alles zoekt in het onbegrensde heelal boven de menschen, door de massa op te voeden in klassebewustzijn, internationaal solidairiteitsgevoel, waardoor zij vóór alles het socialisme zal willen vestigen. Het socialisme moet worden voor de massa een sterke behoefte, wil zij haar revolutionair doel met de noodige kracht bereiken.

„Boven de klassen staat de mensch," klinkt het in de hoogste sferen van 't revisionisme, en boven de mensch staat God, roepen de blijde dominees, in de ijdele hoop daarmede een „nieuwe" behoefte van 't proletariaat te scheppen. Maar dat alles beteekent in den strijd d w.z. in de werkelijkheid: laat de massa proletaren klein in begeeren, beneveld in hun strijd tegen heerschend kapitalisme, want wij (de revisionisten) bouwen onze „wenschelijkheid" van 't socialisme op de hoog zwevende neutrale menschelijke macht in alle klassen, en verwachten niet van de protetarische klasse *alleen* 't socialisme zonder de hulp der bourgeoisie. Uitsluitend vertrouwen op eigen klassekracht is onnoodig, ja zelfs hinderlijk voor den strijd der arbeiders voor 't socialisme. De eene dag schelden op

---

te zien, want de direkties waren er toen nog zeer op uit om, met het oog op de fondsenmarkt, gunstig gekleurde tendenzberichten in de wereld te sturen. Dit bracht ook in socialistische kringen eerst eenige verwarring. Reeds in April intusschen gaan de Duitsche bouwvakken achteruit. In Mei wordt verzwakking van kooplust op de ijzermarkt geconstateerd. In Juli begint de bewerking van het ijzer te verminderen. In Augustus slapte op de ijzermarkt; in sommige deelen nog goed, wordt zij slecht in andere takken. In September dito dito. Dit gaat in dezelfde neergaande richting voort, zoodat op 't eind van t jaar algemeene depressie zich vertoont. Begin 1908 begint ook de steenkoolproductie met de algemeene depressie mee te gaan.

Sedert dus, na Maart, de geldmarkt beter werd, ging de productie den slechten kant op.

Dus niet omdat de geldmarkt een verzwakkenden druk op de productie oefende, ging de productie achteruit; omgekeerd zou men eerder kunnen zeggen: omdat de industrie van overproductie in verslapping overging, werd, door minder vraag naar geld, de spanning op de geldmarkt minder.

Dit zijn gegevens uit Duitschland; die uit Amerika spreken een zelfde taal:

Reeds voor de eerste speculatiekrisis in Maart verminderden de spoorwegontvangsten, in Januari reeds vielen de prijzen van het ruwe ijzer, in Maart kwam de overproductie van koper aan het licht.

Saks brengt talrijke getuigenissen voor dezen loop der zaken aan. In Duitschland en in Amerika, waar, ook gelijktijdig, sinds 1904, de productie zich zoo enorm had ontwikkeld, begonnen nu ook gelijktijdig, in het voorjaar van 1907, teekenen van daling. En in beide landen voordat de geldkrisis haar invloed had doen gevoelen. Wa het eerst, bij de tendenzberichten der directies, moeilijk de waarheid te zien, thans is het niet meer mogelijk de beteekenis der feiten te miskennen.

Er wordt door Treub en andere Marx-kritici beweerd dat onze groote voorganger „voorspeld" zou hebben dat de krisissen steeds talrijker en heftiger zouden worden. Saks wil op dit oogenblik ter zijde laten in hoever deze „voorspelling" als zoodanig is geuit. Hij vraagt alleen: niet wat heeft Marx *gezegd*, waar wat leert *de werkelijkheid?* En deze leert, dat de golflengten der productieperioden, de productie-kringloopen *korter* worden. Eerst was de periode gewoonlijk 11 jaar: 1815, 1825, 1836, 1847. Daarna 10: 1847, 1857, daarna 9: 1857, 1866. Daarna de lange depressies: '73—79; '82—'87; '91—95. Bij deze laatste waren de jaren 1878—1879, 1886—1887 en 1894—95 het ergst. Dus tusschenruimten van 8 tot 9 jaar. In 1900 breekt weer een krisis uit of een betrekkelijk korte depressie (tot 1902). En reeds in 1907 komt deze groote over de geheele kapitalistische wereld zich uitbreidende krisis!

„De zoogenaamde „voorspelling" van Marx is dus ten volle bewaarheid in dezen zin, dat de perioden der modern-kapitalistische ontwikkeling al korter worden, dat in 't algemeen genomen de „krisissen" als overgangsvorm van hooge naar lage productie zich handhaven, en dat zij, met de ontwikkeling van het kapitalisme, meer en meer van plaatselijk beperkte rampen tot wereldplagen uitdijen."

Aldus Saks. De partijgenooten zullen hem zeker voor zijn krachtige afweer van en zijn aanval op onzen vijand dankbaar zijn.

de burgerlijke klink-klank, de andere dag vol hoop wachten op daden (van dezelfde burgelijke klasse) waarop geen klassestempel staat gedrukt, dat is 't resultaat van heerschend revisionisme, dat is 't zelfde wat de verslaafde romanlezers boeit, 't sensationeele. Telkens de vraag stellen, wat zou er nu gebeuren?

Neen, in den strijd tegen de bourgeoisie kent het proletariaat nog niet den mensch. Dàar zijn noodig *strijders;* en wat noodzakelijk is voor dien strijd en voor de strijders, *dat* komt. Niet dat strijders geen menschen zijn, integendeel. Hun teveel aan menschelijkheid voor deze kapitalistische maatschappij vormen zij om tot een kracht, tot een waren, meesleependen *opstand* tegen het kapitalisme en vòòr 't socialisme, het eenige waarachtige rijk voor den mensch. Een strijder voelt de behoefte aan mensch-zijn sterk in zich en strijdt om het te kunnen worden, maar heden strijdt hij als wetend mensch, als socialist, daar hij overtuigd is van de onmacht der bourgeoisie om den waren mensch te scheppen. Hij strijdt tegen de klasse der onderdrukkers, omdat alleen het proletariaat de macht bezit om de verhoudingen te breken, waardoor het mensch-zijn niet tot uiting kan komen, trots de ontelbare in de lucht zwevende willen en gevoelens *om* er toe te komen van burgerlijke zijde.

En juist aan dezen strijd van den proletariër heeft de socialistische wetenschap dat hooge, fiere bewustzijn gegeven, dat noodig is om in den strijd den rechten weg te houden en niet af te dwalen en verward te geraken in de klein-burgerlijke „verheffingen," waarin zich reeds zoo menig gevoelvol maar totaal onwetend socialist verloor. Daar is in 't kapitalisme voor den proletariër maar één weg om tot de bevrijding te geraken, het is de weg van strijd waarin hij tegelijk wetenschap verovert in de studie van hetgeen hij bestrijdt, en *dàt* wijst hem den weg om mensch te worden. Ja, men kan *in* deze maatschappij van 't kapitalisme òòk „mensch" worden, d. w. z. een kapitalistisch mensch, maar dan heeft men ook met de heerschende klasse één belang, n.l. het behoud eener **bevoorrechte positie,** want daarmede hangt het „mensch-zijn", in zooverre men deze benaming in 't kapitalisme gebruiken kan, ten nauwste samen. Om „mensch" te worden binnen de grenzen van 't kapitalisme moet men op zijde dringen elk ander mensch, moet men *heerscher* worden. Dat is 't burgerlijk mensch-zijn, welk „edel" standpunt men in de wereld gemakkelijk kan innemen, als men over de noodige kapitalistische middelen beschikt. En deze kaste van edel ploertendom zou voor 't proletariaat van beteekenis zijn? Neen, de mensch, de levende communistische geest onder de massa, die door alle eeuwen heen is blijven leven en den strijd heeft gevoerd en in dien strijd eindelijk den zekeren wetenschappelijken grondslag, waarop hij gevoerd moet worden, veroverd heeft, is slechts te vinden in 't proletariaat, in het leger van onvermoeide strijders tegen de uitbuiting.

Niet *boven*, maar *in* de klasse moet staan de mensch in zijn ware heerlijke grootte. En dat beeld is slechts te verwerkelijken in een maatschappij waarin de volle bevrediging van de behoeften als mensch ook in zich sluit de wil, de gemeenschappelijke wil om datzelfde ook voor anderen dan zich-zelve mogelijk te maken, is dus slechts mogelijk in een socialistische maatschappij. Hier in deze maatschappij moeten wij strijden, en in dien strijd kennen wij slechts klassen, en in de harten der onderdrukten groeit de behoefte aan mensch-zijn met de hitte van den strijd zelve, en in de klasse der onderdrukkers wordt alles op 't spel gezet om de bevoorrechte positie van den kapitalistischen mensch, van den heerscher-individu, te behouden. Hier de mensch, de strijder met de behoefte iedereen in dat gevoel van grootschheid en enorm menschelijk vermogen op te voeden; daar de kapitalistische mensch, de verdediger van het berekenende ploertendom met de behoefte een ieder meedoogenloos te vertrappen die 't maar durft wagen in hun heiligdom te treden, zonder de noodige kapitalistische bewijzen van bederf, geraffineerdheid, openbaar „fatsoen", innerlijke rotheid, ontaarding, wettelijke bedriegerij en de kunst om zich anders voor te kunnen doen dan ze zijn — met een onvergelijkelijke dosis hoogmoed en kapitalistische brutaliteit. Hier de socialist, daar de kapitalist. Hier de behoefte aan klaarheid, fierheid en solidaritett, daar de drang naar mystiek, vleierij en onderkruiperij.

Daarom willen wij als socialisten in deze maatschappij vormen de strijders voor een menschelijke samenleving, die nog nergens *is*, ook niet boven de klassen. Boven de burgerlijke klasse hangt de bezwangerde, benauwende atmosfeer van een burgerlijk bekrompen idiotisme, waaraan men het schoone woord „samenleving" geeft. Niets meer dan een *woord* deze „samenleving," waar men elkaar het waarachtig onderling samenleven als mensch onmogelijk maakt. En voor zulk een erbarmelijk droevig vertoon van burgerlijke onmacht en voor zulk een hondsche moraal der bourgeoisie zouden de arbeiders uit de rijen van 't klassenbewuste proletariaat naar voren moeten treden om voor de heeren een buiging te maken en in alle deemoed af te wachten de daad, die natuurlijk in woorden boven de hoofden der massa blijft zweven om deze in hunne blindheid te bedemagogiseeren?

Neen, het kapitalisme, dat weten wij socialisten, kent slechts het mensch-zijn in zijn afschuwelijk kapitalistisch wezen. Voor den kapitalist beteekent mensch-zijn materialistisch in staat te zijn om te leven naar de behoeften van een stand, die door het karakter onzer „samenleving" een afschuwwekkend kapitalistische inhoud heeft gekregen. Dat kan de individu-bourgeois niet helpen, daarvan draagt de heerschappij zijner klasse schuld en daarom strijden wij socialisten tegen *het stelsel* van 't kapitalisme, dat de eenige oorzaak is waardoor de strijd van het individu wanneer hij niet socialistisch is, noodzakelijk kapitalistischen inhoud en kapitalistische vormen moet aannemen. De proletariër daarentegen kent slechts den strijd tegen 't kapitalisme en daarin worden *zijne* behoeften gevormd, en als middel om er in te voorzien ziet hij slechts de solidariteit van 't internationale proletariaat. Zonder de wil zijner klassegenooten niets te kunnen bereiken, dat gevoel van solidariteit is voor de strijdende proletaren de allereerste behoefte, is de eerste socialistische noodzakelijkheid.

Dat vormt die onverbrekelijke eenheid van de massa van 't proletariaat om mensch te willen worden, dat doet de klove tusschen hen en de bourgeoisie op zijn breedst en diepst worden, dat alléén geeft hen de *werkelijke* kracht om een maatschappij te vestigen, waarin *zijn* behoefte verwerkelijkt kan worden, *zijn* grootheid in solidariteit, omdat deze de voorwaarden zijn tot zijn menschvorming, tot uiting kan komen.

Onvergankelijk schoon zijn daarom thans de idealen van 't proletariaat, en is de wetenschappelijke zekerheid met zijn helder zien van de toekomst voor ons socialisten het krachtigste wapen tegen de bourgeoisie, die wij nooit feller en steviger kunnen bestrijden dan door telkens meer strijders, gesterkt door 't klare weten van datgene, waartegen onze haat levenslang zal zijn gericht, te wekken. Onverzoenlijk in den strijd zijn daarom zijn mannen en vrouwen, de dragers eener nieuwe wereld van menschen, de strijders tegen de kapitalistische menschheid in al haar decadente vormen, en frisch zijn *hunne* krachten, omdat zij in zich dragen de wetenschappelijke zekerheid te strijden voor de grenzenlooze verheffinh van den geest uit den gang der kapitalistische alledaagschheid in den veerkrachtigen, telkens zich hernieuwenden triomf van 't socialistisch proletariaat op het oude, verdorde, burgerlijk kapitalistisch regime.

Maar voor dat alles is noodig een arbeiderspartij, die zich één voelt met 't internationale socialistische proletariaat, is noodig dat elke strijder de dingen beziet en de massa het besef er van bijbrengt in 't licht van de proletarische zon, van 't Socialisme, dat als een stralende eenheid van solidariteit in de massa moet doen groeien den wil om te leven, de kracht om daartoe te komen.

W. A. H.

De Belgische Arbeiders-Partij en de Kongo-kwestie.

De Algemeene Raad van de Belgische Arbeiders-Partij — een soort kleine partijdag, waarop alle distriktsfederaties, vakbonden enz. uit den lande zijn vertegenwoordigd — vergaderde verleden week in het Volkshuis te Brussel en hield zich voornamelijk bezig met het standpunt van de Socialistische Kamerfraktie ten opzichte van de Kongo-Kwestie. Bij deze zittingen was ook *VanderVelde* aanwezig, die sinds een week of vier van zijn Kongo-reis terug was. Aanleiding tot de nieuwe bespreking van de Kongo-kwestie was een voorstel van de distriktsfederatie Hoey, om direkt een bui engewoon Kongres bijeen te roepen, om te beslissen of de Arbeiders-Partij al of niet aanspraak zal maken op vertegenwoordiging in den Kolonialen Raad. Deze Koloniale Raad zal volgens de in dezen zomer tot standgekomen Wet op het Koloniaal Beheer ongeveer de rol spelen van een Koloniale Regeering, die aan het Belgische Parlement verantwoording schuldig is. Een minderheid van leden van den Algemeenen Raad van de Belgische Partij, o.a *VanderVelde*, *Royer* en *Denis*, was ervoor dat de Arbeiders-Partij een partijgenoot aanwijst, dien zij als haar vertegenwoordiger door den Koning in den Raad wenscht benoemd te zien. Maar de meerderheid onder leiding van *Anseele* en *de Broeckère* bestreed deze fraaie taktiek, die gelijk zou staan met het afzien van oppositie in zake de kapitalistische politiek door de Sociaaldemokratie. *Destree* wees er buitendien op, dat de Koning evengoed een anderen partijgenoot tot lid van den Raad zou kunnen benoemen, als juist den door de Partij aangewezene. Door het optreden van VanderVelde kwam de diskussie al gauw op het gebied van de „Socialistische koloniale politiek" in het algemeen en de VanderVelde'sche koloniale politiek in het bijzonder. VanderVelde heeft over zijn Kongo reis in de *Peuple* een groot aantal brieven gepubliceerd, wa rover wij het nog wel eens zullen hebben, zoodra ze in het aangekondigde boek, dat tevens een algemeene bespreking over koloniale politiek en Socialisme zal bevatten, zullen zijn verschenen. In deze brieven heeft hij zijn koloniaalgezind standpunt zoo mogelijk nog scherper naar voren doen komen, dan hij het vóór de overname van den Kongo-Staat in de Kamer deed, daar hij zich o.a. vòòr het vasthouden aan bepaalde soorten van arbeids-dwang voor de inboorlingen (bijv. voor het transport) en vòòr de noodzakelijkheid van méér geld voor koloniale uitgaven uitsprak. En daar nu, zooals men wel begrijpen zal, VanderVelde, ingeval de Socialisten deelnemen aan de Koloniale Regeering, in de eerste plaats als Sociaaldemokratisch kandidaat van de Koninklijke Regeering in aanmerking zal komen, spitste zich de diskussie al heel spoedig in persoonlijkheden toe. Daarbij bleek het, dat ondanks dat de Redaktie van de *Peuple* vòòr VanderVelde stemming had gemaakt op een wijze die wij reeds vroeger als byzantynsch hebben gekarakteriseerd. toch bij de massa van de sociaaldemokratische arbeiders in België groote verbittering heerscht over de systematisch en openlijk voortgezette overtreding van de discipline door een deel van de parlementaire vertegenwoordigers van de Partij. De vertegenwoordigers van de Vlaamsche Socialisten *Anseele* verklaarde, dat hij besloten had uit de Partij te treden, wanneer hieraan geen einde werd gemaakt. Van verschillende zijden werd verwezen naar de besluiten van de Belgische Partijkongressen tegen de koloniale politiek. Maar VanderVelde beriep zich hiertegenover notabene op de resolutie van het Internationaal Kongres van Stuttgart, die een hervormingspolitiek ten gunste van de inboorlingen aanbeveelt, en verklaarde, dat hij zoo noodig de beslissing van een Internationaal Kongres zou inroepen.

Op het einde van de lange en hartstochtelijke diskussie stonden twee resoluties tegenover elkander: éene van Destree en eene van Royer. Die van *Destree* luidt als volgt:

De Socialistische Kamerfractie zal geen kandidaat voor den Kolonialen Raad stellen.

Er wordt onmiddellijk een buitengewoon kongres bijeen geroepen om te behandelen: De houding van de Arbeiders-Partij ten opzichte van de Kongo-kolonie.

Die van *Royer* luidt:

De Algemeene Raad besluit, dat de Kamerfraktie zoo mogelijk een vertegenwoordiger van de Arbeiders-Partij in den Kolonialen Raad zal afvaardigen. Deze afvaardiging zal slechts gelden tot het buitengewone Kongres.

De eerste alinea van de resolutie-Destree werd *verworpen*, de tweede alinea *aangenomen*. De resolutie-Royer werd met 17 tegen 9 stemmen *verworpen*. De Algemeene Raad heeft dus onbeslist gelaten de kwestie van vertegenwoordiging in den Kolonialen Raad.

De heele zaak is naar het buitengewoon Kongres verwezen, dat in de eerste dagen van December in Brussel vergadert.

L. V.

Economische Kroniek.

Iets over Turkije.

Thans nu de Oostersche kwestie weer in het middelpunt der wereldpolitiek staat, zal het wel niet onbelangrijk zijn iets over de economische toestand van Turkije te vernemen

Want de economische structuur van een land en de daaraan in laatste instantie beantwoordende sociale verhoudingen zijn het, die ons het historisch gebeuren duidelijk kunnen maken, ons de geschiedenis niet meer als bloot toeval, maar als een noodzakelijk onvermijdelijke reeks van verschijnselen doen opvatten.

Eerst iets over de natuurlijke rijkdommen van Europeesch en Aziatisch Turkije. Daar bevinden zich streken, die tot de meest vruchtbare der geheele wereld behooren.

Vooral Klein-Azië is de vruchtboomentuin van Europa. Doch ook voor verbouwing van tarwe, gerst, tabak en katoen is de bodem zeer geschikt.

En nu de schatten onder den grond. Anatolië is rijk aan kostbare mineralen. Daar vindt men alle metalen, platina uitgezonderd.

Aan de Zuidkust van de Zwarte Zee bij Heraklea strekt zich over 80 mijlen ver een kolenbekken uit, dat in breedte meer dan 5 mijlen beslaat. Dit bekken werd reeds in 1841 ontdekt.

In de Krimoorlog werd hieruit door de Engelsche regeering hare eigen vloot en de Fransche van kolen voorzien. Deskundigen beweren, dat deze steenkool minstens even goed is, als de beste Engelsche.

Ook nog andere kolenbekkens bevinden zich aan de kust van den Bosporus en de zee van Marmora. En men gelooft, dat bij exploitatie door Europeesch kapitaal deze mijnen geheel Zuid-Rusland en de Levant voldoende van kolen zullen kunnen voorzien.

IJzermijnen die meer dan 70 pCt. opbrengst zuiver metaal kunnen leveren, vindt men bij Kharput. Verder heeft Turkije mijnen rijk aan chroomzouten, koper-, zilver- en looderts.

Men begrijpt, welke perspectieven aan meerwaardeverkrijging dit rijke land aan het Europeesch kapitaal voortoovert.

Maar zal de exploitatie goed gaan, dan dient er een krachtig bestuur te zijn, dan moet de meerwaardevorming veilig en ongestoord zijn gang kunnen gaan. Dan dient eene moderne regeering de kapitalisten te beschermen tegen de plundering van de Pascha's. Maar tot voor korten tijd ontbrak een sterk modern centraal gezag in het Turksche rijk geheel en al. Tot voor korten tijd was het woord van Engels nog volkomen waar:

„Inderdaad is de Turksche heerschappij met de kapitalistische maatschappij onvereenigbaar. De verzamelde meerwaarde is niet vellig in de handen van roofgierige Satrapen en Pascha's. De eerste hoofdvoorwaarde van het burgerlijk bedrijf ontbreekt: veiligheid van persoon en eigendom van den koopman."

De gebeurtenissen der laatste dagen, de welgeslaagde revolutie der Jong-Turken heeft de mogelijkheid geschapen van een modern Turkije. Groote schatten zijn daar nog voor het Europeesch kapitalisme uit te buiten, rijkdommen, die echter eenmaal toch de geheele mensscheid ten nutte zullen komen.

S. DE W.

Korrespondentie.

K. te *R.* Dat Sp. op de verg niet was, en vooraf van het verbod dus niet wist, meldden we reeds vorige week. — Onze *Verslaggever* op de kursus-Van der Goes bericht ons, dat hij zijn gevolgtrekkingen gemaakt heeft uit het medegedeelde door den Voorzitter der eerste twee bijeenkomsten. — Daar ons blijkt, dat sommigen *Ricardo* houden voor den Schrijver van *Geestelijke Hutspot*, deelen wij mede, dat dit niet het geval is.

Advertentiën.

P. - O. - V. **Zondag-morgen Bijeenkomsten**

Op ZONDAG 29 NOV. a.s. spreekt in „FRASCATI" TH. v. d. WAERDEN, over: Eenige bladzijden uit Holland's vroeg-kapitalisme.

N. V. Diamantbewerkersbondsdrukkerij. — Amsterdam.